



# Pediatric Grupta Dil ve Konuşma Değerlendirme Testleri

## Language and Speech Assessment Tests in the Pediatric Group Çağla TÜRK

ÇT: 0000-0002-0072-2703

İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Odyoloji Programı, İstanbul-Türkiye

### Öz

Pediatric grupta, normal gelişim gösteren çocuklarda işitme, dil ve konuşma gelişiminin aşamalarını bilmek, bu becerilerdeki bozukluk ya da gecikmelerin ayırt edilmesinde yol gösterici olmaktadır. İşitme kaybı varlığında, kaybın erken dönemde saptanması ve uygun müdahalelerin gerçekleştirilmesiyle çocuğunun normale yakın bir gelişim süreci geçirmesi sağlanır. Uygun müdahalelerin içeriğinde çocuğun yaşına, gelişim sürecine uygun işitme ve dil eğitimleri bulunmaktadır. Erken tanılanan, erken cihazlandırılan çocuklar için işitme ve dil gelişim seviyelerine uygun eğitim programları olmazsa olmazdır. İşitme ve dil eğitimi ile çocuğun ifade edici ve alıcı dilini geliştirmesi desteklenir. Dil ve konuşmayı değerlendiren testler ile, yapılan bu müdahalelerin ve rehabilitatif yaklaşımların faydasını ve çocuğun mevcut gelişim düzeyini belirlemede, tanıya gitmede kullanışlı ve pratik değerlendirme ölçütleri sağlanmış olur. Dil ve konuşmayı değerlendirme testlerinin multidisipliner çalışmalarda kullanımı, çocuğun gelişiminin farklı yönleriyle ve detaylıca değerlendirilmesini, bu değerlendirmelerin bilimsel çalışmalara ışık tutmasını sağlayacaktır. Dil ve konuşmayı değerlendirme testleri ile çocuğun alıcı ve ifade edici dili değerlendirilebildiği gibi, belirli dil gelişimsel bozukluklara yönelik olarak yapılan afazi, kekemelik gibi durumları değerlendirmek üzere geliştirilmiş testler de mevcuttur.

Bu derlemede pediatrik grupta kullanılan dil ve konuşmayı değerlendirme testlerine odaklanılmıştır. Bu bağlamda Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi, Türkçe İfade Edici ve Alıcı Dil Testi, Türkçe Okul Çağı Dil Gelişim Testi, Okul Öncesi Dil Ölçeği, Resim Kelime Tanıma Testi, Ankara Artikülasyon Testi, Erken Okuryazarlık Testi, Türkçe Sesletim ve Sesbilgisi Testi, Kekemelik Şiddeti Değerlendirme Aracı ve Afazi Dil Değerlendirme Testi'ne değinilmiştir. Bu araştırma aracılığıyla, bu testlerin amaçları, uygulanacağı yaş grupları, geçerlik ve güvenilirlik bilgileri, içerikleri, materyalleri, alt testleri, puanlandırma sistemleri ve test maddelerinin dağılımı bildirilmiştir.

**Anahtar sözcükler:** Pediatri, Dil, Konuşma

### Abstract

Knowing the stages of speech, language, and hearing development in young patients developing normally helps to detect issues (or delays) with their abilities. By identifying the loss early on and carrying out the necessary interventions, it is possible to promise that a child with hearing loss will experience a developmental phase close to normal. Training in hearing and language appropriate for the child's age and developmental stage constitutes appropriate therapies. Early identification and receiving hearing aids or auditory implants in children necessitate educational programs—suitable for their language and hearing development stages. Hearing and language instruction aid in children's expressive and receptive language development. In addition to the child's current developmental stage, the tests that measure language and speech provide significant and valuable evaluation criteria for figuring out how effective these interventions and rehabilitative approaches will be in making the diagnosis. The use of language and speech assessment tests in multidisciplinary research enables detailed and comprehensive evaluations of the child's development, which will shed light on scientific investigations. The child's receptive and expressive language—as well as aphasia and stuttering for certain language developmental disorders—can be assessed using language and speech assessment tools. This review focuses on language and speech assessment tests used in the pediatric group. Test of Early Language Development, Turkish Expressive and Receptive Language Test, Test of Language Development-Primary, Preschool Language Scale, Picture-Vocabulary Test, Ankara Articulation Test, Early Literacy Test, Turkish Pronunciation and Phonology Test, Stuttering Severity Instrument 4, and Aphasia Language Assessment Test are all mentioned in this context. This study documented the objectives of these tests, the target age groups, the reliability and validity data, the content, materials, subtests, scoring procedures, and the distribution of test items.

**Keywords:** Pediatrics, Language, Speech

Bu araştırma III. Otoloji & Odyoloji Kongresi'nde (İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi) özet sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Çağla TÜRK  
E-posta: caturk@gelisim.edu.tr, cagla\_turk\_cagla@hotmail.com

| Journal of Medical Sciences 37

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License



## Giriş

Pediyatrik grupta işitme kaybının erken tanı, erken cihazlandırma ve erken rehabilitasyon süreci ile desteklenmesi gerekir. Bebeklerdeki işitme kaybının Yenidoğan işitme Taraması (YDİT) programı ile tanınması, işitme kaybının erken dönemde saptanması ve gerekli müdahalelerin uygulanmasıyla çocuğunun normale yakın bir gelişim süreci geçirmesi sağlanır (1). Yenidoğan işitme taramaları ile gerçekleştirilen tanı aşaması, tedavi ve rehabilitasyon aşamalarıyla desteklenmelidir. İşitme kaybı tanısı ile cihazlandırma (işitme cihazı ve/veya işitsel implantlar) aşamasına geçilir ve amplifikasyon sağlanır. Cihazlandırmayla eş zamanlı olarak ve sonrasında işitme ve dil eğitimi sürecin olmazsa olmaz birer adımıdır. Dil ve konuşmanın gelişimi ancak işitme ve dil eğitimi ile desteklenmesiyle mümkün olur. Erken tanı ve cihazlandırmanın, işitme kayıplı çocuğun dil ediniminde oldukça olumlu bir etkiye sahip olduğu bildirilmiştir. İşitme kayıplı pediyatrik grup için doğru ve uygun eğitim sağlanmalı, günlük yaşama adaptasyonları desteklenmelidir (2,3,4). Çocuklardaki mevcut durumun tespit edilmesi, rehabilitatif yaklaşımların/işitme ve dil eğitimlerinin öncesi ve sonrası karşılaştırmalarının yapılabilmesi için işitme, dil ve konuşmaya yönelik ölçek ve testlerin kullanımı önemlidir. Bu derlemede dil ve konuşma becerilerine yönelik testlere odaklanılmış, farklı bozukluklarda uygulanabilecek (afazi, kekemelik gibi) testlere değinilmiştir.

## İşitme ve Dil Eğitimi

Çocuklarda uygulanan işitme ve dil eğitimi; çocuğun mevcut durumuna, yaşına, işitme kaybının başladığı yaşa, cihazlandırma (işitme cihazını kullanmaya başladığı/implantasyonun yapıldığı) yaşına ve işitme kaybının derecesine göre düzenlenmelidir.

Pediyatrik grupta işitsel habilitasyon/rehabilitasyon uygulamaları; işitsel algı eğitimi (işitme cihazları ve yardımcı dinleme cihazları ile ses farkındalığını artırma, sesi tanıma, sesler arasındaki farkı ifade etme, kelimeleri ayırt etme ve seslere anlam yükleme gibi işitme becerilerinin geliştirilmesi), görsel ipuçlarının kullanımı (yüz ifadesi, beden dili, bağlam ve ortam), konuşmayı geliştirme (nefes kontrolü, ses kalitesi, konuşma hızı, ses yüksekliği ve konuşma ritimlerinin üretilmesi), dil geliştirme (dil anlamayı ve ifade etme, kelime bilgisi,

anlatım becerileri, dilbilgisi kurallarını anlama), iletişim yönetme (çocuğun işitme kaybını anlaması ve farklı dinleme durumlarında iletişime odaklanması), işitme cihazlarını ve yardımcı dinleme cihazlarını yönetme (çocukların işitme cihazlarını kendileri ayarlamaları, temizlemeleri ve sorunlarını gidermeleri) adımlarını içerir. İşitme kayıplı çocukların dil ve konuşma becerileri desteklenmeli ve bu alandaki bozukluklar tespit edilmelidir.

Rehabilitasyon uygulamalarında Bireyselleştirilmiş Aile Hizmet Planı ile çocuğa, odyologun, dil ve konuşma terapistinin ve diğer profesyonellerin desteği sağlanır. Çocuğa uygulanan Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı ile çocuğun eğitim ortamındaki ve meslek yaşamındaki başarısını arttırmak amaçlanır (5).

## Dil ve Konuşma Gelişimi

Pediyatrik grupta dil ve konuşma gelişimindeki sorunların tespiti için normal dil ve konuşma sürecini bilmek, dil ve konuşma gelişim dönemlerine göre değerlendirmeler yapmak önemlidir. Çocuk yedi yaşına gelene kadar gerçekleşen dil ve konuşma gelişim süreci aşağıda özetlenmiştir:

- 0-6 aylıkken farklı ihtiyaçları için farklı şekillerde ağlar, isteklerini sesler çıkararak, jest ve mimiklerini kullanarak belli eder, sesleri tanır ve konuşmaları dinler. Bu zaman diliminde babbling görülür; bebek hece tekrarlarında b,p,m seslerini kullanır.
- 7-12 aylıkken bazı sesleri dinleyerek taklit edebilir, günlük hayatta sıkça duyduğu kelimeleri tanımaya başlar, 1-3 adet anlamlı kelimeyi söyleyebilir.
- 13-18 ay aşamasına geldiğinde tonlama paternlerini kullanmaya başlar, ancak konuşmaları anlaşılmazdır, 3-20 kelimesi mevcuttur, kendinden istenen basit görevleri yerine getirir.
- 19-24 ay aralığına geldiğinde ise; ifade edici kelime hazinesi 50-100 kelime seviyesine, alıcı dil 300 ve üstü kelimeye kadar ulaşır, konuşma anlaşılabilirliği artmaya başlar (%25-50), nesnelere ne olduğu sorulduğunda cevap verir, birkaç sık kullanılan nesneyi doğru adlandırır, hikayeler dinler, isim-fiil birleştirmeleri ve zamir kullanımı başlar.

- 2-3 yaş grubunda, ifade edici dilinde 50-250, alıcı dilinde 500-900 ve daha fazla kelime bulundurulur, konuşması bu aşamada %50-75 oranında anlaşılır duruma gelmiştir. Çocuğun tuvalet ihtiyacını söylemesi de bu yaş aralığında gerçekleşir, 3-4 kelimelik ifadeler kullanabilir ve 1-2 kelimeli sorular sorabilir hale gelmiştir, bazı ek ve zaman kalıplarını kullanır. Çok sayıda gramer hatası olsa da söylenenlerin çoğunu anlar.
- 3-4 yaşına gelen çocuğun dil ve konuşma gelişiminde ise, konuşmasının %80'i anlaşılabilir, kim, ne, nerede gibi soruları cevaplayabilir, kendi de sıkça sorular sorar. 1200-2000 kelime ve üstü alıcı, 800-1500 kelime ve üstü ifade edici kelime hazinesi mevcuttur. Duygularını diliyle ifade eder, 6 ve daha fazla kelimededen oluşan cümleler kurar, konuşması hızlanmıştır. Geçmiş gelecek kavramlarını anlar, iki olayı kronolojik olarak sıralayabilir. Grameri ve konuşma uzunluğu gelişmiştir.
- 4-5 yaşına geldiğinde çocuğun 2800'den fazla alıcı, 900-2000 arası ifade edici kelime hazinesi vardır. Dinlediği hikayelere dikkat ederek basit düzeydeki ilgili soruları cevaplayabilir. Evde ailesiyle, okulda arkadaşlarıyla yaşadıklarını anlatır; konuşması bu dönemde ailesi dışındaki kişiler için de anlaşılabilir. Sayıları 5-10'a kadar sayabilir, 1-3 rengi tanıyabilir durumdadır.
- 5-6 yaşında normal gelişim gösteren bir çocuğun ifade edici kelime hazinesi 13.000'e ulaşır, "merhaba, nasılsın" gibi temel iletişim ifadelerini cevaplar, bağlaçları kullanır. Rahatlıkla iletişim kurabilecek şekilde, geçmiş ve gelecek zamanı doğru kullandığı detaylı cümleler kurar. Otuz kadar sayabilir, 6 rengi, haftanın günlerini, bazı şekilleri söyleyebilir.
- 6-7 yaşına gelen çocuğun ifade edici kelime hazinesi 20.000 kelime seviyesine gelmiştir. Yüze kadar sayabilir, harfleri bilmeye başlar, 6 kelimelik cümleler kurabilir, daha detaylı, karmaşık cümleleri kullanır (6).

Pediatrik grubun, normal gelişim gösteren çocuklara yönelik bu bilgiler ve multidisipliner bir yaklaşımla değerlendirilmesi, sorunların tespitinde ve uygulanacak müdahalelerde faydalı olacaktır. Çocuklardaki

süreçlerin yönetiminde Odyolog, KBB Doktoru, Dil ve Konuşma Terapisti, Psikolog, Özel Eğitim Öğretmeni, Fizyoterapist ve Ergoterapist gibi meslek uzmanları görev alır.

Pediatrik grubun değerlendirildiği dil ve konuşma değerlendirme testlerinden bazıları Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi (TEDİL), Türkçe Okul Çağı Dil Gelişim Testi (TODİL), Türkçe İfade Edici ve Alıcı Dil Testi (TİFALDİ), Okul Öncesi Dil Ölçeği (PLS-5), Türkçe Sesletim ve Sesbilgisi Testi (SST), Erken Okuryazarlık Testi (EROT), Türkçe Sesletim ve Sesbilgisi Testi (SST), Ankara Artikülasyon Testi (AAT), Resim Kelime Tanıma Testi (PEABODY), Kekemelik Şiddeti Değerlendirme Aracı (SSI-IV) ve Afazi Dil Değerlendirme Testi (ADD) şeklinde sıralanabilir.

DİL-KONUŞMA TESTİ	YAŞ GRUBU
• Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi (TEDİL)	• 2 yaş 0 ay ve 7 yaş 11 ay
• Türkçe İfade Edici ve Alıcı Dil Testi (TİFALDİ)	• 2-12 yaş
• Ankara Artikülasyon Testi (AAT)	• 2-12 yaş
• Sesletim Sesbilgisi Testi (SST)	• 2-8 yaş
• Kekemelik Şiddet Değerlendirme Aracı KEŞİDA - 4 (SSI-4)	• 6-16 yaş
• Türkçe Okul Çağı Dil Gelişim Testi (TODİL)	• 4 - 8 yaş 11 ay
• Resim Kelime Tanıma Testi (PEABODY)	• 2-12 yaş
• Okul Öncesi Dil Ölçeği (Preschool Language Scale-5 (PLS-5))	• 0 - 7 yaş 11 ay

### Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi (TEDİL)

Hresko ve arkadaşları tarafından 1999 yılında Test of Early Language Development (TELD-3) adı ile geliştirilmiştir. 2011 yılında Topbaş ve Güven tarafından Türkçe uyarlanarak Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi (TEDİL) olarak isimlendirilmiştir. TEDİL testi 2 yaş 0 ay ve 7 yaş 11 ay arası çocuklar için kullanıma uygundur. Testin uygulanması ile pediatrik grupta alıcı ve ifade edici dil becerilerini ölçmek amaçlanmaktadır. Bu sayede çocuğun dil gelişimi hızlı ve pratik bir şekilde ortaya koyulabilir (7). Testin standardizasyonu yapılmıştır ve norm referanslıdır.

TEDİL testi çocuğun dil gelişim sürecine yönelik fikir yürütme, dil gelişiminin güçlü ve zayıf yanlarını belirleme, dil bozukluğu olan çocukları ayırt etme, habili-

tatif uygulamaları planlama ve testin kullanılabilmesi için araştırmaları gerçekleştirme alanlarında kullanılabilir (8).

TEDİL testi her birinde alıcı ve ifade edici dil alt testleri bulunan A ve B formlarından oluşur. Her biri 76 maddeden oluşan A (alıcı dil alt testi 37 madde, ifade edici dil alt testi 39 madde) ve B (alıcı dil alt testi 37 madde, ifade edici dil alt testi 39 madde) formlarında bulunan alt testler anlambilgi, biçimbilgi ve sözdizimi alanlarını ölçer. Test maddelerinin içeriğinde soru-cevap, sözel yönerge ve resim betimleme gibi unsurlar bulunur. Bu unsurlar aracılığıyla çocuğun morfolojik, semantik ve sentaktik gelişimine yönelik bilgi elde edilir. Norm referanslı olarak normal gelişim gösteren akranlarının sonuçlarına göre değerlendirme imkanı sunar (9).

Koşaner ve arkadaşları tarafından 2017 yılında gerçekleştirilen araştırmada koklear implantlı Türk çocuklarında erken dil gelişiminin TEDİL testi ile değerlendirilmesi konusunda çalışılmıştır. 18 ay-8 yaş arası 1200 normal gelişim gösteren çocuk katılımcıdan oluşan bir gruptan toplanan veriler TEDİL'in normatif verilerini oluşturmuştur. Testin puanlaması 35 ila 165 puan arasında değişmektedir. 35-69 puan arası çok zayıf, 131-165 puan arası çok iyi olmak üzere erken dil gelişimi derecelendirilmiştir. Materyal olarak uyarıcı nesnelere, resimler ve sözlü yönergeler kullanılmıştır. Çalışmada koklear implantlı (Kİ) çocukların dil gelişimini, Kİ kullanım süresi ve implantasyon yaşı ile ilgili olarak analiz etmek ve Türk çocuklarında erken dil gelişimini ölçmek için bir değerlendirme aracı olarak TEDİL'in uygunluğunu incelemek amaçlanmıştır. Çalışmaya 5 yaşından önce Kİ implante edilen toplam 119 çocuk dahil edilerek, konuşma tanıma eşikleri, açık-set ve kapalı-set tek heceli kelime testleri, TEDİL, işitsel performans kategorileri (CAP) ve konuşma anlaşılabilirlik derecesi (SIR) sonuçları değerlendirilmiştir. Sonuç puanları, Kİ kullanımının uzunluğuna (3, 4 ve 5 yıl) ve implantasyon yaşına (<24 ay vs. >24 ay) göre analiz edilmiştir. TEDİL puanları diğer tüm ölçütlerin sonuçlarıyla karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda, Kİ kullanıcılarının performansının, artan Kİ deneyimi ile iyileştiği ve TEDİL testinin, Türk çocuklarında erken alıcı ve ifade edici dil gelişimini değerlendirmek için uygun bir araç olduğu bildirilmiştir (10).

### **Türkçe İfade Edici ve Alıcı Dil Testi (TİFALDİ)**

TİFALDİ testi 2-12 yaş arasındaki çocukların alıcı ve ifade edici dil gelişimlerini geçerli ve güvenilir bir dil testi aracılığıyla değerlendirmede kullanılır. İlk çocuğun sözcük dağarcığını ölçen, ikincisi çocuğun sözcük kullanımını değerlendiren iki formdan oluşur. Alıcı dil alt testinde 104 hedef sözcük, ifade edici dil alt testinde ise 80 hedef sözcük bulunmaktadır. Sözcük dağarcığını ölçen alt testin semantik kategorileri, duygular, eylemler, nesnelere, meyveler, sebzeler, bitkiler ve hayvanlar olarak ifade edilebilir (11).

### **Ankara Artikülasyon Testi (AAT)**

AAT, 2-12 yaş aralığındaki çocuklara uygulanan geçerli ve güvenilir bir testtir. Türkçedeki sesbirimlere ilişkin kazanım durumunu ve sesletim performansını değerlendiren standardize bir testtir. Test içeriğinde 53 kelimenin adlandırıldığı 47 renkli resim bulunmaktadır. Sesbirimleri beş farklı yerde ölçülmektedir; bunlar kelimelerin başı, sonu, ortası, hecelerin başı, sonu ve iki ünlü arasındadır (12).

### **Sesletim Sesbilgisi Testi (SST)**

SST, çocuklardaki sesletim bozukluklarında ayırıcı tanıya götürür ve sesletim ve sesbilgisel gelişimleri hakkında fikir verir. Sesletim bozuklukları, tutarsız sesbilgisel bozukluklar, gecikmiş sesbilgisel gelişim gibi parametreleri değerlendirmede kullanılır. 2-8 yaş aralığındaki çocuklarda uygulanır ve üç ölçekten oluşur. Bunlar Sesletim Tarama Alt Testi (SET), İşitsel Ayırt Etme Alt Testi (İAT) ve Sesbilgisel Analiz Alt Testi (SAT)'dir (13).

### **Kekemelik Şiddet Değerlendirme Aracı KEŞİDA – 4 (SSI-4)**

KEŞİDA – 4 ile 6-16 yaş grubundaki çocukların kekemelik şiddetini belirlemek amaçlanır. Çocuklardan konuşma ve okuma örnekleri alınır. Alınan örneklerde ikincil davranışlar, takılmaların ortalama süresi, akıcılıkların sıklığı ve ayrıca konuşma doğallığı da değerlendirilir (14).

### Türkçe Okul Çağı Dil Gelişimi Testi (TODİL)

TODİL testi, 4 – 8 yaş 11 ay aralığındaki çocukların dil gelişimi becerilerini değerlendirir. Testin kullanım amacı alıcı ve ifade edici dil becerilerini, morfoloji, semantik ve fonoloji gibi temel dil bileşenleriyle birlikte değerlendirmektir. 9 alt testten (Dilbilgisel Anlama, Dilbilgisel Tamamlama, Sözcük Dağarcığı, Sözcük Sesletimi, Sözcük Ayırt Etme, Cümle Tekrarı, Resim Sözcük Dağarcığı, İlişkili Sözcük Dağarcığı ve Sesbimsel Analiz) oluşan standardize bir testtir (8).

### Erken Okuryazarlık Testi (EROT)

EROT, 2015 yılında Kargin ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş, 7 alt testten oluşan bir testtir. Bu alt testler ile çocuğun alıcı dili (15 madde), ifade edici dili (15 madde), sesbilgisel farkındalığı (hece ayırma, hece birleştirme, cümle ayırma, ilk ses göre eşleme, son sese göre eşleme, ilk ses atma ve son ses atma ve uyak farkındalığı boyutları ile 32 madde), işlev bilgisi (10 madde), dinlediğini anlama becerisi (6 madde), genel isimlendirme (10 madde) ve harf bilgisi (alıcı dilde harf bilgisi ve ifade edici dilde harf bilgisi boyutları ile 14 madde) değerlendirilir. Doğru yanıtlar 1 puan, yanlış yanıtlar 0 puandır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Test okul öncesi yaş grubunda değerlendirme imkanı sunan kolay uygulanabilen bir testtir. EROT kullanılarak yapılan güncel bir araştırmada, test puanlarının sosyo-ekonomik düzey arttıkça arttığı görülmüştür (15).

### Resim Kelime Tanıma Testi (PEABODY)

PEABODY testi Dunn ve Dunn tarafından (1959) geliştirilmiş ve 1997'de güncelleştirilerek Peabody Resim Kelime Testi III (PRKT-III) (R) oluşturulmuştur (16). Uygulanması kolay bu testin kullanımı ile 2-12 yaş arası çocuklarda alıcı dil becerilerini, kelime dağarcığını ve resimlerle kelime gelişimini belirlemek amaçlanmaktadır. Bu sayede gerekli önlemler alınarak dil gelişimine destek sağlanabilir. Testin uygulamasında çocuğa kart ile 4 resim sunulur, 3 resim yanıltıcı olarak kullanılırken, bu 4 resimden yalnızca biri söylenecek doğru seçimi yapması beklenir. 8 yaşından daha küçük ve daha büyük yaş grupları için iki farklı form oluşturulmuştur. 8 yaşından küçük çocuklar 100 mad-

delik A formuyla değerlendirilirken, 8 yaşından büyük çocuklar 150 maddelik B formu ile değerlendirilir ve çocuğun alıcı dil yaşı belirlenir. Testin sonuçları değerlendirilerek dildeki, sözcük bilgisindeki gecikmeler tespit edilir. Bunlar bilişsel ya da fizyolojik bir problem ile ilgili olabileceği gibi, çocuğun ailesinin sosyo-ekonomik düzeyi ile de ilgili olabilir (17,18,19,20)

### Afazi Dil Değerlendirme Testi (ADD)

Afazi, dil açısından baskın hemisferin kortikal ve subkortikal ağlarını etkileyen edinilmiş beyin hasarı sonrasında dil sembollerini anlama ve üretme sürecindeki bir kayıp ya da bozulma sonucu gerçekleşir. Afazi Dil Değerlendirme Testi afazinin değerlendirilmesinde Türk dili ve kültürüne özgün olacak şekilde geliştirilmiştir ve 8 alt testten oluşmaktadır. Bunlar okuma (O), yazma (Y), adlandırma (A), tekrarlama (T), söz eylem (SE), spontan dil ve konuşma (SDK), işitsel anlama (İA) ve dil bilgisidir. (D)

Doğru ve bağımsız tepkiler 2; eksik, yetersiz ya da yardımcı tepkiler 1 ve yanlış tepkiler ya da yanıtın olmaması 0 puan şeklinde değerlendirilir (21).

Test sol beyin hasarı yaşayan bireylerin dil alanlarındaki performanslarını belirlemeyi, afaziyi tanılamayı amaçlar. Tanı ile birlikte uygun müdahale ve terapiler planlanabilir. Testin geçerlik ve güvenilirlik çalışması 282 sağlıklı ve 92 afazili katılımcı ile yapılmıştır. (21, 22, 23)

### Okul Öncesi Dil Ölçeği (Preschool Language Scale-5 (PLS-5))

PLS-5, 0 – 7 yaş 11 ay arasındaki çocuklarda işitsel algı ve ifade edici dil gecikmesi veya bozukluğu olan çocukları ve bunların düzeyini tespit etmeyi amaçlar. Testin önce-sonra kullanımı ile çocuklara yapılan müdahale yaklaşımlarının uygunluğu ve faydası araştırılır. (6, 24, 25)

PLS-5 İşitsel Algı ve İfade Edici Dil ölçeklerinden ve Dil Örneği Kontrol Listesi, Artikülasyon Ayırıcı Ölçeği ve Ev İletişim Anketi ölçümlerinden oluşur. Ölçeğin içeriğinde Kayıt Formu, Sınav El Kitabı, Yönetim ve Puanlama El Kitabı, Resim El Kitabı, Ev İletişim Anketi ve manipülatifler bulunmaktadır.

İşitsel Anlama Ölçeği ile çocuğun dili anlama düzeyi



değerlendirilir. İfade Edici İletişim Ölçeği ise çocuğun başkalarıyla nasıl iletişim kurduğunu belirlemede faydalıdır (24, 25, 26).

2017 yılında Şahlı ve Belgin tarafından “Okul Öncesi Dil Ölçeği Beşinci Baskısının (PLS-5) Türkiye Bağlamına Uyarlanması, Geçerlik ve Güvenirliği: Okul Öncesi Türk Dili Ölçeği 5 (TPLS-5)” çalışması yapılarak Okul Öncesi Dil Ölçeği (5. baskı) testinin Türkçe çevirisi ve uyarlaması ile geçerlik ve güvenilirliğini belirlemek amaçlanmıştır. 0-7 yaş 11 aylık 1320 çocuğun (1044’ü normal işitme, dil ve konuşma gelişimine sahip, 276’sı alıcı ve/veya ifade edici dil bozukluğuna sahip) sonuçları analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda TPLS-5’in, 0-7 yaş 11 aylık çocukların alıcı ve/veya ifade edici dil becerilerini değerlendirebilen, Türk çocukları için geçerli ve güvenilir bir dil testi olduğu bildirilmiştir (25).

## Sonuç

Pediyatrik grupta dil ve konuşma değerlendirme testleri benzer kullanım amaçlarına sahip, yaş gruplarına göre spesifikleşen, oldukça çeşitli bir değerlendirme yelpazesi sunmaktadır. Alıcı-ifade edici dili değerlendiren testler 2 yaş grubundan itibaren değerlendirme imkanı sunarken, daha spesifik bir okul öncesi testi sıfır yaş itibarıyla değerlendirme imkanı sunar ve kekemelik değerlendiren aracın ise 6 yaş itibarıyla sonuca götürücü olduğu bildirilmiştir.

TEDİL testi hızlı bir değerlendirme sunar, kullanım alanı geniştir. Çocukların morfolojik, semantik ve sentaktik gelişimlerini ortaya koyar. TİFALDİ testi yüksek sayıda bir hedef sözcük sayısına ve günlük yaşama yönelik bir kelime havuzuna sahiptir. SST, bu testlere göre spesifik olarak sesletim bozukluklarına odaklanmayı sağlar. KEŞİDA-4 akıcısızlık ve takılmalarla kekemeliği değerlendirmede klinisyene yol gösterir. TODİL testi dilbilgisi ve sözcük dağarcığını değerlendirir. EROT harf bilgisine de odaklanan bir testtir ve okul başarısına destek sunmak için riskli grubu değerlendirme imkanı sunar. PEABODY testi pediyatrik gruba görsellik sunan ve bu yöntemle alıcı dili değerlendiren bir testtir. ADD, afazi değerlendirmesinde ve tanılanmasında, Türk kültürüne uyarlanmış bir değerlendirme aracıdır. PLS-5 ile işitsel algı ve ifade edici dil bilgisine çeşitli materyaller ile erişilir. Uygulanan bu testlerin her biri klinisyenin mevcut durum tespiti ve süreç planlama-

sında fayda sunmaktadır.

Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi (TEDİL) testi 2 yaş 0 ay ve 7 yaş 11 ay arası, Türkçe İfade Edici ve Alıcı Dil Testi (TİFALDİ) 2-12 yaşları arası, Ankara Artikülasyon Testi (AAT) 2-12 yaş arası, Sesletim Sesbilgisi Testi (SST) 2-8 yaş arası, Kekemelik Şiddet Değerlendirme Aracı KEŞİDA-4 (SSI-4) ile 6-16 yaş arası, Türkçe Okul Çağı Dil Gelişimi Testi (TODİL) 4-8 yaş 11 ay arası, Resim Kelime Tanıma Testi (PEABODY) 2-12 yaş arası ve Okul Öncesi Dil Ölçeği (Preschool Language Scale-5 (PLS-5) 0-7 yaş 11 ay arası çocuklar için kullanıma uygun testlerdir.

Çocukların alıcı ve ifade edici dil becerilerine, sesletim problemlerine odaklanan bu testler klinisyenlerin uyguladığı rehabilitatif süreçlerde yol gösterici olmaktadır.

Received/Geliş Tarihi: 07.06.2022

Accepted/Kabul Tarihi: 16.03.2023

## Kaynaklar

1. Gökçay G, Boran P, Çıprut A, Bağlam T. Çocukluk dönemi işitme taramalarında ülkemizde ve dünyada güncel durum. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi. 2014;57:265-73.
2. American Speech-Language-Hearing Association(ASHA).Child Aural/Audiologic Rehabilitation”. 2021. Available from: <https://www.asha.org/public/hearing/child-aural-rehabilitation/>.
3. Bağlama B, Haksız M, Uzunboylu H. Technologies Used in Education of Hearing Impaired Individuals. International Journal of Emerging Technologies in Learning. 2018; 13(9).
4. Nanjundaswamy M, Prabhu P, Rajanna RK, Ningegowda RG, Sharma M. Computer-based auditory training programs for children with hearing impairment-A scoping review. International Archives of Otorhinolaryngology. 2018;22:88-93.
5. American Speech-Language-Hearing Association(ASHA). Child Audiologic (Hearing) Habilitation”. 2021. Available from:<https://www.asha.org/public/hearing/Child-Audiologic-Habilitation/>.
6. Şahlı AS. Rehabilitasyon.Temel Odyoloji, editörler, Belgin E, Şahlı AS. Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri; 2015:535-87.
7. Hresko WP, Reid DK, Hammill DD. Test of Early Language Development (TELD) Third Edition. PRO-ED. Austin:Texas; 1999.
8. Güven, O.S. (2015). İki Dil Testinin (TEDİL ve TODİL) Tipik ve Atipik Dil Gelişimi Gösteren Çocuklarda Ayırıcı Ediciliğinin İncelenmesi. Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
9. Güven S, Topbaş S. Erken Dil Gelişimi Testi-Üçüncü Versiyonu'nun

- (Test of Early Language Development-) Türkçe'ye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Ön Çalışması. *International Journal of Early Childhood Special Education*. 2014;6(2).
- 10 . Koşaner J, Deniz H, Uruk D, Deniz M, Kara E, Amann E. Assessment of early language development in Turkish children with a cochlear implant using the TEDIL test. *Cochlear Implants International*. 2017;18(3):153-61.
  - 11 . Berument SK, Güven AG. Türkçe İfade Edici ve Alıcı Dil (TİFALDİ) Testi: I. Alıcı Dil Kelime Alt Testi Standardizasyon ve Güvenirlik Geçerlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 2013;24(3):192-201.
  - 12 . Ege P. Türkçe'deki Ünsüzlerin Edinimi: Bir Norm Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*. 2010;25(65):16.
  - 13 . Topbaş S. Türkçe sesletim-sesbilgisi testi: Geçerlik-güvenirlik ve standardizasyon çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*. 2006;21(58).
  - 14 . Mutlu Aİ, Tırnak ŞB, Gündüz B. 16 yaş okul çocukları arasındaki sı-4-tr/keşida-4 dördüncü baskısının Türkçe versiyonunun güvenilirliği ve geçerliliği. *Izmir Democracy University Health Sciences Journal*. 2020;3(2):135-44.
  - 15 . Taşkınbaş, İ. (2021) Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Erken Okuryazarlık Becerilerinin ve Ev Erken Okuryazarlık Ortamlarının Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeyine Göre İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
  - 16 . Dunn LM, Dunn, LM. Peabody picture vocabulary test.1965.
  - 17 . Spencer MB. Preschool Children's Social Cognition and Cultural Cognition. A Cognitive Developmental Interpretation of Race Dissonance Findings. *The Journal of Psychology*. 1982;112(2):275-86.
  - 18 . Iwasaki S, Nishio S, Moteki H, Takumi Y, Fukushima K, Kasai N, et al. I. Language development in Japanese children who receive cochlear implant and/or hearing aid. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*. 2012;76(3):433-38.
  - 19 . Qi CH, Kaiser AP, Milan S, Hancock T. Language performance of low-income African American and European American preschool children on the PPVT-III. 2006.
  - 20 . Kocuyigit S, Kayili G. Examining school readiness of preschool children with different cognitive style. *Eğitim ve Bilim*. 2014;39(175).
  - 21 . Toğram B, Maviş İ. Afazi Dil Değerlendirme Testi'nin Geçerlik, Güvenirlik ve Standardizasyon Çalışması. *Turkish Journal of Neurology/Türk Noroloji Dergisi*. 2012;18(3).
  - 22 . Tyrer JH, Jordan JM. Rationale and short description of the Queensland University Aphasia Test(Q.U.A.T.). *Int J Lang Commun Disord*.1971;6:164-72.
  - 23 . McNeil MR, Pratt SR. Defining aphasia:some theoretical and clinical implications of operating from a formal definition. *Aphasiology*. 2001;15:900-11.
  - 24 . Zimmerman IL, Steiner VG, Pond RE. Preschool Language Scales, Fifth Edition (PLS-5). aSan Antonio, TX: Pearson. 2011.
  - 25 . Sahli AS, Belgin E. Adaptation, validity, and reliability of the Preschool Language Scale-Fifth Edition (PLS-5) in the Turkish context: The Turkish Preschool Language Scale-5 (TPLS-5). *International journal of pediatric otorhinolaryngology*. 2017;98:143-49.
  - 26 . Zimmerman IL, Steiner VG, Pond RE. Preschool Language Scale, fourth ed., The Psychological Corporation San Antonio; 2002.